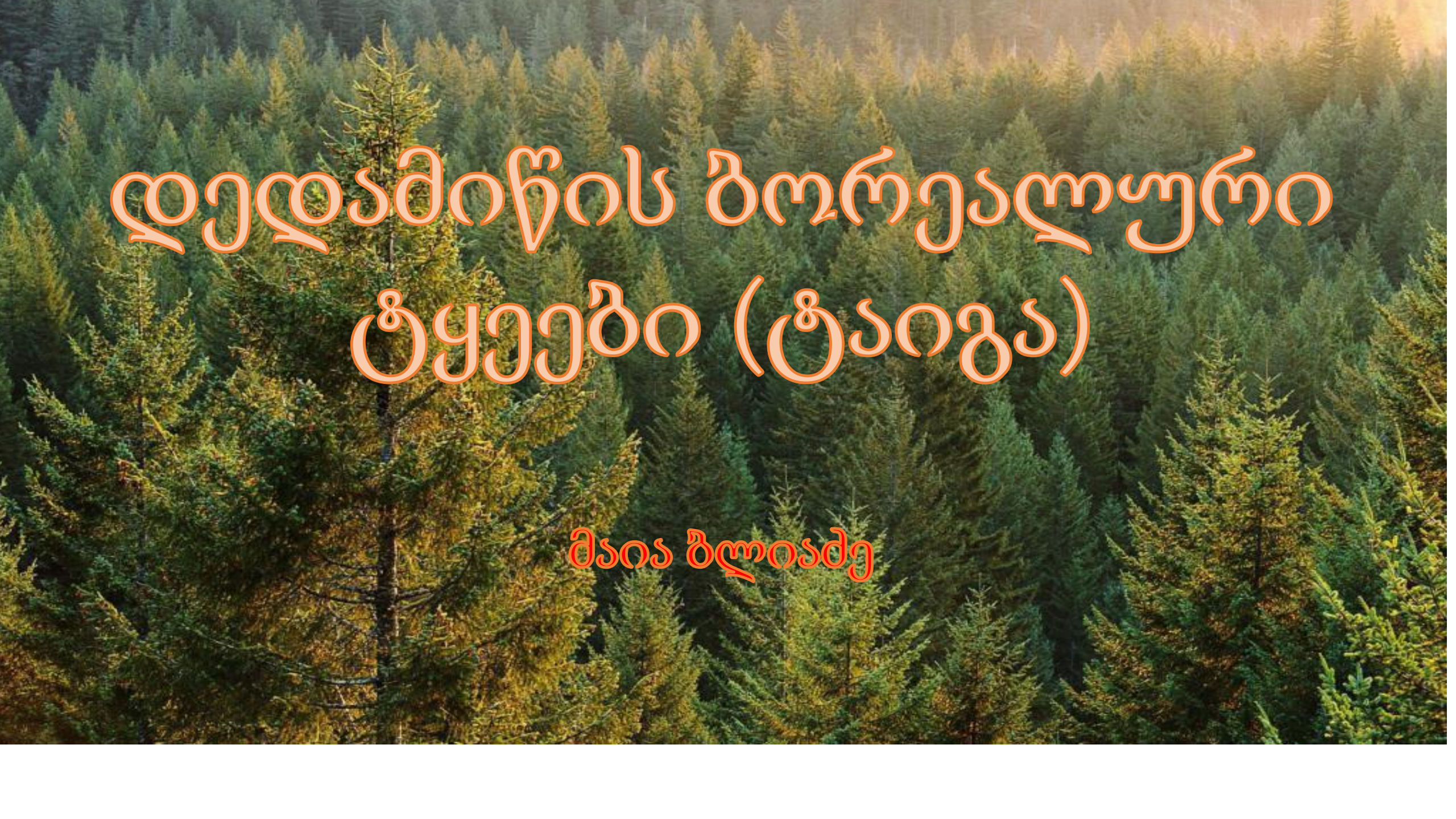

დედამიწის ბორეალური ტყეები (ტაიგა)

მარია ბლიაძე

გეოგრაფიული მდებარეობა

ბორეალური ტყეების (ტაიგის) ბუნებრივი ზონა ჩრდილოეთ ევროპის (შვედეთი, ნორვეგია და ფინეთი), აზიისა (რუსეთის ჩრდილოეთი) და ჩრდილოეთ ამერიკის კონტინენტების ჩრდილოეთ ნაწილშია (კანადა, აშშ-ს ჩრდილოეთი შტატები და ალასკა) გადაჭიმული.

ტაიგას სამხრეთი საზღვარი გადის ჩ.გ. 42-ე პარალელზე, ხოლო ჩრდილოეთი საზღვარი 72-ე პარალელის გასწვრივ და ნაწილობრივ არქტიკული წრის მიღმაც ვრცელდება.

ბორეალური ტყეების გავრცელების არეალი

ნიადაგი

ტაიგაში გავრცელებულია ეწერი ნიადაგები, თუმცა ზოგ ადგილებში გვხვდება დაჭაობებული, ნეშომპალა-კარბონატული ნიადაგებიც.

ნიადაგები ხშირ შემთხვევაში მჟავია, რაც განპირობებულია მაღალი ტენიანობით. მათში ჰუმუსის შემცველობა 5-7%-ია. მცენარეებისა და ცხოველებისათვის ასეთ ადგილებში ყოველთვის არასაკმარისია მინერალური კვება. განსაკუთრებით კი არასაკმარისია კალიუმი, რომელიც ესაჭიროება როგორც მცენარეებს, ისე ცხოველებს.

კლიმატი

ბორეალური ტყე ხანგრძლივი ყინვიანი ზამთრით და მშრალი, გრილი და ხანმოკლე ზაფხულით ხასიათდება (გამონაკლისია მხოლოდ წყნარი ოკეანის სანაპირო).

ნალექების წლიური რაოდენობა 400-6000 მმ-ია, ოკეანურ სექტორში - გაცილებით უფრო მეტი. ატლანტის ოკეანიდან დაშორებით ძლიერდება კონტინენტური კლიმატი. ზამთარში ტემპერატურა მინუს 50 გრადუს C-მდე ეცემა, ივლისის იზოთერმა - $+13$ - $+18$ °C-ია.

ბორეალურ ტყეებში აღინიშნება ჩრდილოეთ ნახევარსფეროს ყველაზე დაბალი ტემპერატურები. რეკორდი ეკუთვნის რუსეთში მდებარე დაბა ოიმიაკონს, სადაც 1933 წელს ჩრდილოეთ ნახევარსფეროს ყველაზე დაბალი ტემპერატურა - $-67,7$ °C დაფიქსირდა.

ტაიგის ფარგლებში გამოიყოფა: ტუნდრისპირა ტყეები, ტყეტუნდრა, ჩრდილოეთის, ცენტრალური და სამხრეთის ტაიგა და წიწვოვან- ფართოფოთლოვანი ტყეები.

ბორეალურ ტყეებში:

- ❖ ჭურჭლოვანი მცენარეების ფლორა შეადგენს 600 -700 სახეობას;
- ❖ ფრინველების 120-150 სახეობას;
- ❖ ძუძუმწოვრების 85 სახეობას.
- ❖ მწერების 30 000 სახეობას;
- ❖ თევზების 240 სახეობას (შორეულ აღმოსავლეთში).

მცენარეული საფარი

ციმბირული
ნაძვი

ციმბირული
კედარი

თეთრი ფიჭვი

ფიჭვი

ლარიქსი

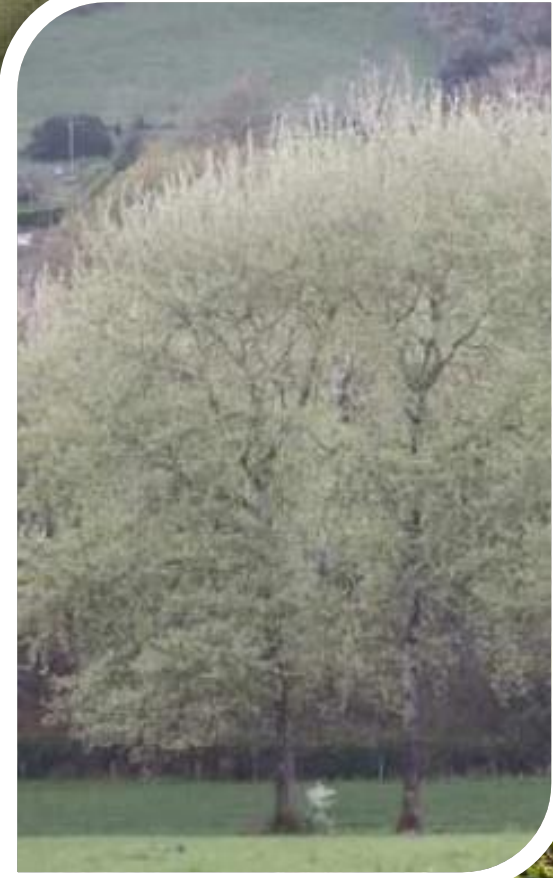
ამერიკული
ლარიქსი

ცუბა

თეთრი არყი

ასკილი

ბაძგი

ანგუსტიფოლია

მოცვი

ცხოველები

არქტიკული
კურდღელი

მურა დათვი

ტყის ლემინგი

სიასამური

ტყის კატა

უსურის
ვეფხვი

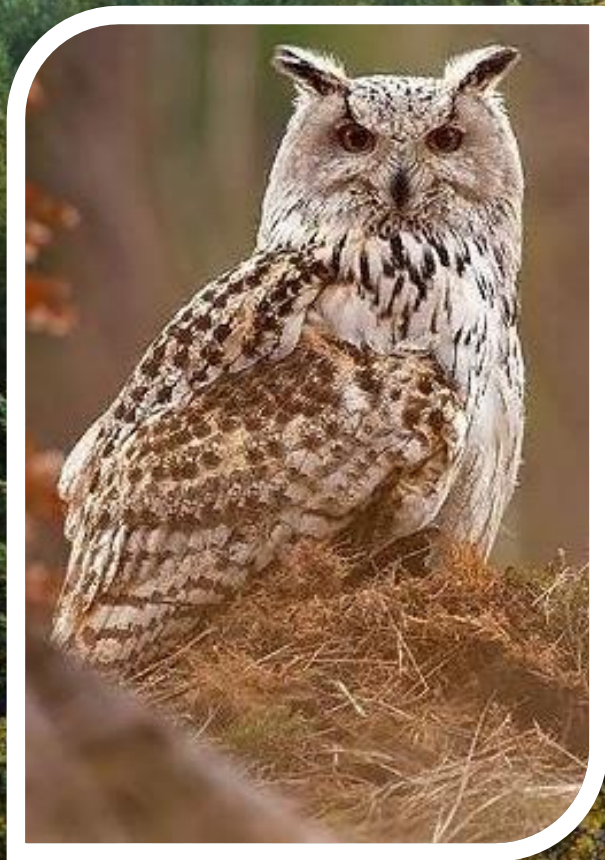
წავი

მგელი

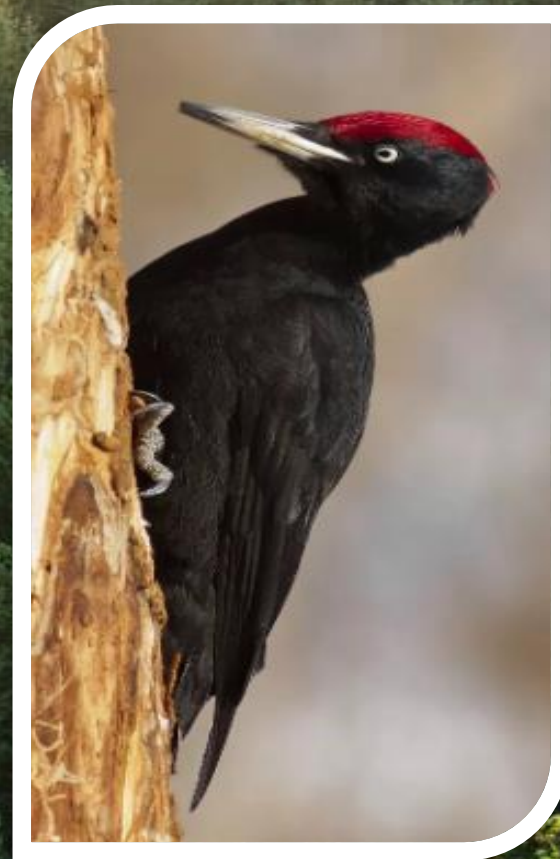
ციმბირის ბუ

სოლო

შავი კოდალა

ტაიგის მნიშვნელობა

ბორეალურ ტყეებს დედამიწის მთელი ტყის ფართობის დაახლოებით 38% უკავია და ჩვენი პლანეტის ერთ-ერთი უდიდესი ეკოსისტემაა.

ტაიგა, ტროპიკულ ტყეებთან ერთად, ატმოსფეროში ჟანგბადის მთავარი მიმწოდებელია, რისთვისაც მას დედამიწის "მწვანე ფილტვებს" უწოდებენ.

ტაიგა ნახშირბადის მთავარ რეზერვუარს წარმოადგენენ. ისინი ამ ელემენტის 500 მლრდ ტონას შეიცავენ, რაც ატმოსფეროში მთელი მისი მარაგის 2/3 შეადგენს. ექსპერტთა მონაცემებით ბორეალური ტყეები ნახშირბადის გლობალური მარაგის 17%-ს შეიცავს. ამიტომ უდიდესია ამ ტყეების მნიშვნელობა ნახშირბადის ციკლის პროცესში.

ტაიგა მერქნის დიდი მარაგით, ასევე საკვები და სამკურნალო მცენარეებით გამოირჩევა. იგი მონადირეობისა და მეირმეობის ძირითადი ბაზაა.

ბორეალური ტყეების პრობლემები

დედამიწაზე, ისევე როგორც სხვა ტყეები, ტაიგაც გაუტყეურების საშიშროების გზაზეა, რადგან ადამიანები ასობით ხეს ჩეხავენ და ბორეალური ტყეც ნელ-ნელა ქრება.

ტყის ფართობების შემცირების გამო ცხოველები კარგავენ საცხოვრებლებს და სხვადასხვა ადგილებში უწყვეტ გახიზვნიან.

ტყის ხანძრები ბორეალური ტყეების თანამდევია. ძლიერი ხანძრები 70-200 წელში პერიოდულად მეორდება.

ტყეების კიდევ ერთი დიდი პრობლემაა მჟავა წვიმები. მჟავა წვიმა შედარებით მეტ მჟავას შეიცავს, ვიდრე ჩვეულებრივი წვიმა, რაც გამოწვეულია ატმოსფერული დაბინძურებითაა გამოწვეული. მჟავა წვიმები, როგორც ტყის, ასევე ცხოველთა ბიომსაც აზიანებს და ანადგურებს.

ბორეალური ტყის ძირითადი მახასიათებლებია:

- ✓ ხმელეთის ყველაზე მასშტაბური ბიომია;
- ✓ დედამიწაზე ყველაზე ჩრდილოეთით მდებარე ტყის ბიომია;
- ✓ კლიმატის ცვლილების მიმართ პლანეტის ყველაზე მოწყვლადი ბიომია;
- ✓ ბორეალური ტყეების ტორფნარები ნახშირბადის უზარმაზარი რეზერვუარებია.